

ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γιώργος Χανδάνος, Κοινωνιολόγος

1. Στο κέντρο των θεωρητικών αφετηριών του σύγχρονου κράτους πρόνοιας, υπάρχει η ικανοποίηση των βασικών κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου. Και αυτό σημαίνει ότι γίνεται έμμεσα αποδεκτή, απ' όσους τουλάχιστον υποστηρίζουν το κράτος πρόνοιας, εκείνη η κοινωνιολογική ανάλυση που θεωρεί το καπιταλιστικό σύστημα ως ανίκανο να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, ως σύστημα που παράγει και αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα και λειτουργεί με βάση το οικονομικό όφελος και όχι με ανθρωποκεντρικό τρόπο. Ετσι γίνεται αναγκαίος ένας εξισορροπητικός μηχανισμός - βλέπε κράτος πρόνοιας - ο οποίος στα πλαίσια του συγκεκριμένου συστήματος θα περιορίζει τις αρνητικές του επιπτώσεις.

Το κράτος πρόνοιας είναι τα λύτρα που καταβάλλει η άρχουσα τάξη για να διαιωνίσει την κυριαρχία της. Αλλά και ευρύτερα τί άλλο μπορεί να σημαίνει η κοινωνική πολιτική και ο κοινωνικός ρόλος του κράτους παρά την παραδοχή ότι οι νόμοι της αγοράς είναι ανεπαρκείς και οδηγούν σε φαινόμενα κοινωνικής αδικίας;

Ακριβώς επιδίωξη των θεσμικών αυτών παρεμβατικών μηχανισμών είναι η ποιοτική και ποσοτική ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών σε συλλογικό επίπεδο και η επέκταση της ευημερίας σ' όσο το δυνατό μεγαλύτερες κοινωνικές ομάδες και περισσότερους πολίτες - τουλάχιστον στις διακηρύξεις τους αυτά διαβάζουμε.

Η γιγάντωση του κράτους πρόνοιας σε μια σειρά ευρωπαϊκών χωρών δεν ήταν συνολικά μια αρνητική εξέλιξη. Σε συνθήκες ανεπτυγμένου καπιταλισμού η σοσιαλδημοκρατία χρησιμοποίησε το κράτος πρόνοιας ως βασικό σταθεροποιητικό θεσμό του συστήματος. Η σχέση καπιταλισμού και κράτους πρόνοιας έγινε μια σχέση "μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε". Κατά προέκταση, η κρίση του κράτους πρόνοιας, όπως διαφημίστηκε τις δύο τελευταίες δεκαετίες, δεν είναι κρίση του κράτους πρόνοιας αλλά του συνολικού κοινωνικοοικονομικού συστήματος. Η σοβαρή αντίθεση των αξιών του καπιταλισμού και των αξιών του κράτους πρόνοιας-ανταγωνισμός, ατομικότητα, επίκεντρο το κέρδος απ' τη μια και συνεργασία, συλλογικότητα, επίκεντρο ο άνθρωπος από την άλλη-λύνεται με την υποχώρηση του δεύτερου, ως γνωστό επικρατεί πάντα ο ισχυρότερος.

Οι κοινωνικές ανάγκες, κατά συνέπεια, περνούν σχεδόν πάντοτε σε δεύτερο πλάνο. Όταν χρειάζεται "σφιχτή" οικονομική πολιτική οι κοινωνικές δαπάνες είναι οι πρώτες που περιορίζονται. Ετσι όμως οι κοινωνικές ανάγκες διογκώνονται, εντείνονται και η επιδίωξη ικανοποίησής τους δημιουργεί συνθήκες όξυνσης των κοινωνικών αγώνων και διεκδικήσεων.

Γι' αυτές τις ανάγκες θα μιλήσουμε παρακάτω.

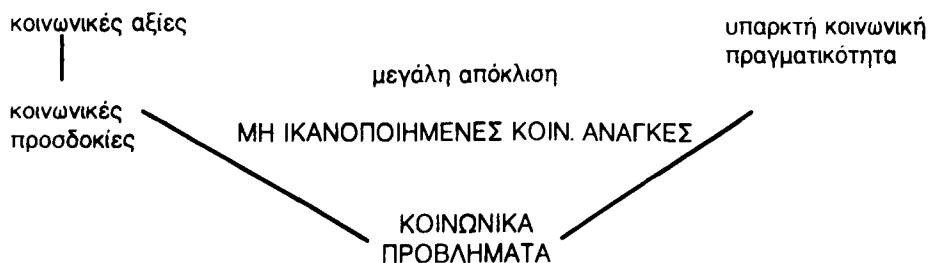
2. Πώς δημιουργούνται οι κοινωνικές ανάγκες; Ποιοί παράγοντες τις διαμορφώνουν;

Οι R. Merton και R. Nisbet (Contemporary Social Problems, 1976) υποστηρίζουν ότι "ένα κοινωνικό πρόβλημα υφίσταται όταν υπάρχει ευμεγέθης απόκλιση μεταξύ αυτού που είναι και αυτού που οι άνθρωποι θεωρούν ότι πρέπει να είναι".

Πράγματι. Κατ' αρχήν υπάρχουν οι αξίες - οι κοινωνικές αξίες - το συνεχώς μεταβαλλόμενο αξιακό σύστημα. Οι αξίες δεν είναι τίποτα άλλο παρά πολιτιστικά κριτήρια, τα οποία μοιράζονται μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες και ενότητες (τάξεις, έθνη κλπ.).

Οι αξίες καθορίζουν τις γνώμες, στάσεις, νοοτροπίες, αντιλήψεις κοινωνικών ομάδων αλλά και ατομικών συμπεριφορών. Οι αξίες επίσης διαμορφώνουν τις κοινωνικές προσδοκίες, το τί περιμένει κανείς από τη ζωή, από την κοινωνία, από τον ίδιο τον κοινωνικό εαυτό του.

Τις περισσότερες φορές υπάρχει χάσμα μεταξύ των κοινωνικών προσδοκιών και της υπαρκτής (σε αντιδιαστολή της διαστρεβλωμένης ή και φανταστικής) κοινωνικής πραγματικότητας. Όταν πραγματικότητα και προσδοκία συγκρούονται τότε μιλάμε για κοινωνικά προβλήματα. Τότε κρίνουμε ότι υπάρχουν οξύτερες κοινωνικές ανάγκες - γιατί περί κρίσης πρόκειται (value judgment).

Μερικές ανάγκες μπορούν να χαρακτηρισθούν βασικές και περιλαμβάνουν: (1) τη διατροφή, τη στέγαση, την ένδυση κλπ. σε επίπεδο ελάχιστων προϋποθέσεων που μια οικογένεια χρειάζεται - ατομική κατανάλωση των μελών της, (2) τις υπηρεσίες που παρέχονται από και για την κοινότητα, όπως π.χ. ύδρευση, αποχέτευση, μεταφορά, υγεία, εκπαίδευση, πολιτισμός κλπ.

Υπάρχουν και κάποιες άλλες ανάγκες πέρα από τις προαναφερθείσες, όπως η ανάγκη για ελευθερία λόγου και έκφρασης, ανταλλαγής ερεθισμάτων και διακίνησης ιδεών, συμμετοχής σε κέντρα όπου παίρνονται αποφάσεις που καθορίζουν την ύπαρξή μας, συμμετοχής και συνεισφοράς στη διαμόρφωση του αυριανού κόσμου και ακόμα ανάγκη εργασίας - δημιουργίας, την οποία να σημειώσω εδώ άλλοι κοινωνικοί επιστήμονες τη θεωρούν ως ανάγκη για αυτοπραγμάτωση, ολοκλήρωσης του ανθρώπου και καταξίωσής του και άλλοι ως μέσο ικανοποίησης βασικών αναγκών.

Έχουν καταγραφεί πολλές ταξινομήσεις αναγκών (βασικές/μη βασικές, υλικές/μη υλικές, απόλυτες/σχετικές, ατομικές/συλλογικές κλπ) οι οποίες χρησιμεύουν στο να ξεκαθαρίζουν εννοιολογικά αλλά αρκετές φορές και πρακτικά ζητήματα όπως π.χ. τί θα συμπεριλάβουμε σε ένα index κοινωνικών αναγκών για να ορίσουμε κάποιο όριο φτώχειας κλπ.

Η συμφωνία των ειδικών είναι σπάνια σ' αυτούς τους τομείς όπου ο υποκειμενισμός και μερικές φορές και τα αυθαίρετα κριτήρια είναι υπεύθυνα για συγχύσεις και παρεξηγήσεις σε επιστημονικό επίπεδο.

Για παράδειγμα η διάκριση υλικών και μη-υλικών αναγκών, μπορεί να οδηγήσει σε αδιέξοδες καταστάσεις. Φανταστείτε μια χώρα η οποία ενώ έχει καλύψει τις υλικές ανάγκες των πολιτών της είναι αυταρχική, καταπιεστική στον τρόπο διακυβέρνησης. Τί συμπέρασμα να βγει; Η διαφωνία των απόψεων θα είναι προφανής. Βαρύτητα θα έχουν τα αξιολογικά κριτήρια του καθενός και οι ηθικοπολιτικές του αντιλήψεις. Προσωπικά βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσα τη διάκριση του Jonathan Bradshaw (A Taxonomy of Social Need, in G.

Mclachlan Problems and Progress in Medical Care, 1972) όπου περιγράφει τέσσερις κατηγορίες αναγκών τις οποίες θα παρουσιάσω σε συντομία:

Η "κανονιστική" ή "τυπική" (*normative*) ανάγκη που αναφέρεται στον τρόπο που ειδικοί επιστήμονες καθορίζουν την ανάγκη σε συγκεκριμένες συνθήκες π.χ. τα στελέχη ενός κόμματος περιγράφουν τις ανάγκες μιας χώρας σ' ένα εκλογικό πρόγραμμα. Λόγω της εμπειρίας τους, των γνώσεών τους και των ικανοτήτων τους, μπορούν να έχουν βαρύνουσα γνώμη - κρίση ότι αυτές και αυτές είναι οι ανάγκες, αυτές και αυτές οι πληθυσμιακές ομάδες τις βιώνουν κλπ. Ωστόσο είναι υπαρκτός ο κίνδυνος ελιτισμού, ο οποίος ίσως και να οδηγήσει σε προγραμματισμό τον οποίο οι πληθυσμιακές ομάδες θα απορρίψουν στη συγκεκριμένη περίπτωση θα καταψηφίσουν το κόμμα που έχει αυτό το πρόγραμμα.

Η "αισθητή" (*felt*) ανάγκη που αναφέρεται στην ανάγκη που αισθάνεται το άτομο ως επιθυμία (*want*). Η αισθητή ανάγκη εξαρτάται από τη βαθιά γνώση που έχει η ομάδα-στόχος για τα προβλήματά της. Παράδειγμα εδώ μπορεί να είναι η απόκτηση στέγης από ομάδα μεταναστών, η ανάγκη για ταξίδια αναψυχής στη διάρκεια διακοπών ανθρώπων των μεγαλουπόλεων κλπ. Φυσικά η επιθυμία προϊόντος ή υπηρεσίας προϋποθέτει και την πρόθεση καταβολής χρηματικού ποσού για την απόκτησή τους.

Η "εκφρασμένη" (*expressed*) ανάγκη που αναφέρεται στην ανάγκη η οποία πλέον γίνεται απαίτηση - αίτημα - ζήτηση (*demand*) δηλαδή τελικά εμφανής συμπεριφορά όπως π.χ. γεμάτες λίστες αναμονής, συνεχής πληρότητα κρεβατιών, επιστολές διαμαρτυρίας στον τύπο, κλπ.

Να ξεκαθαρίσουμε ότι επιθυμία είναι η ανάγκη που σε υποχρεώνει να πληρώσεις κάποιο αντίτιμο, ενώ απαίτηση - ζήτηση - αίτημα είναι η ανάγκη που σε υποχρεώνει να διαμαρτυρηθείς, να διαδηλώσεις κλπ. Πολλές φορές όμως η διάκριση αυτή δεν είναι καθαρή. Το αίτημα για καλύτερα σχολεία, Κέντρα Υγείας, Παιδικούς Σταθμούς κλπ. μπορεί να είναι επιθυμία (πληρώνω κάποιο ιδιωτικό φορέα), μπορεί να είναι και αίτημα (απαιτώ από το Κράτος να παρέχει αναβαθμισμένες υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης κλπ.). Μερικοί συγγραφείς όπως ο D. Nevitt (*Demand and Need*) και ο H. Heisler (*Foundations of Social Administration*, 1977) τονίζουν ότι η ανάγκη έχει ουσία ως έννοια μόνον όταν εξισωθεί με τη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Τότε μετράει (Νόμος προσφοράς-ζήτησης και στις Κοινωνικές Υπηρεσίες). Αλλιώς απομακρύνεται από τη σφαίρα των κοινωνικών επιστημών και εισέρχεται στη σφαίρα της πολιτικής ρητορείας. Υπάρχει ο κίνδυνος βέβαια με μια παρόμοια ακραία θέση να φτάσουμε στο συμπέρασμα "ό,τι ζητιέται είναι κατάλληλο", συμπέρασμα όχι πάντα εύστοχο διότι οι εκφρασμένες ανάγκες βασίζονται στο τί υπάρχει ήδη προσφερόμενο και έτσι διαιωνίζεται ένα ορισμένο status quo.

Είναι γνωστό ότι καινοτομίες και νεωτερισμοί στις κοινωνικές υπηρεσίες έχουν στο ξεκίνημά τους περιορισμένη στήριξη. Κατά τη γνώμη μου το κρίσιμο ερώτημα είναι "τί λύνει η ζήτηση για κάποια συγκεκριμένη υπηρεσία;" Αν λύνει κάποιο πρόβλημα έχει καλώς... Γι' αυτό και η αναγκαιότητα της επιστημονικής αξιολόγησης κοινωνικών προγραμμάτων και υπηρεσιών.

Η "συγκριτική" (*comparative*) ανάγκη που αναφέρεται στην αρχή της ισονομίας. Αν ο Α και ο Β έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά και ο Β δεν λαμβάνει παροχές ή υπηρεσίες τις οποίες λαμβάνει ο Α, τότε λέμε ότι ο Β είναι σε κατάσταση ανάγκης. Για παράδειγμα οι Warheit και Bell (1983) καθόρισαν ότι ένα άτομο χρειάζεται ψυχιατρικές υπηρεσίες αν σύμφωνα με τις απαντήσεις του σε ειδικό τεστ, εμφανισθεί ως κατά 84% περισσότερο καταθλιπτικό από το δείγμα της έρευνάς τους. Οι συγκρίσεις στηρίζονται στις ομοιότητες των συγκρινόμενων ομάδων ή ατόμων και αδιαφορούν για τα μοναδικά χαρακτηριστικά, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που καθιστούν τις γενικεύσεις άχρηστες.

Οι τέσσερις κατηγορίες του Bradshaw έχουν αδυναμίες π.χ. οι ειδικοί έχουν συχνά άλλες απόψεις από τις απόψεις της ομάδας-στόχος. Τείνουν να υπερτονίζουν τα προβλήματα. Οι απόψεις της ομάδας-στόχος πάλι μπορεί να τείνουν στην εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων και να είναι μη ρεαλιστικές.

Επίσης η εξέταση της πορείας της χρήσης μιας υπηρεσίας συχνά αποδέχεται την επάρκεια της υπηρεσίας που παρέχεται, πράγμα ενισχυτικό του status quo των υπηρεσιών. Τέλος, ομάδες άλλες εκτός της ομάδας-στόχος ίσως να μην προσφέρονται για συγκρίσεις. Με τη διάκριση αυτή των αναγκών δεν αναζητείται ο ορισμός του τί είναι ανάγκη, αλλά να τονισθούν μερικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις προσπάθειες των policy makers να ορίσουν την ανάγκη. Και αυτό εξαρτάται από τις αξίες του policy maker και τους περιορισμούς μέσα στους οποίους είναι αναγκασμένος να κινηθεί.

Συμπερασματικά λοιπόν οι ανάγκες είναι, σε τελική ανάλυση, κρίσεις (value judgments) για μια ομάδα-στόχος η οποία έχει συγκεκριμένα προβλήματα τα οποία μπορούν να λυθούν. Προβλήματα είναι, όπως είδαμε, οι παραβιάσεις των προσδοκιών.

3. Οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν ανάγκη από επιστημονικά εργαλεία για τη λήψη αποφάσεων, ειδικά όσοι ασχολούνται στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών και στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών.

Ένα τέτοιο εργαλείο θα παρουσιάσω σύντομα εδώ όπως το αναπτύσσει ο Jack McKillip ("Need Analysis" Applied Social Research Methods Series, Vol 10, 1987).

Η ανάλυση αναγκών είναι μια εφαρμοσμένη μέθοδος κοινωνικής έρευνας που περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

- Αναγνώριση χρηστών και χρήσεων της ανάλυσης αναγκών (identification of users and uses). Ποιοί θα χειριστούν αυτή τη μέθοδο και σε ποιούς θα απευθύνεται;
- Περιγραφή της ομάδας - στόχος και του περιβάλλοντος στο οποίο η υπηρεσία προσφέρεται, (description of target population and service environment). Γεωγραφική κατανομή, μεταφορές-συγκοινωνίες-δημογραφικά χαρακτηριστικά της ομάδας-στόχος, περιορισμοί στην πρόσβαση, δυνατότητες της συγκεκριμένης υπηρεσίας, παρουσίαση συμπληρωματικών ή ανταγωνιστικών υπηρεσιών κλπ.
- Αναγνώριση ανάγκης (need identification). Εδώ αναφερόμαστε στα προβλήματα της ομάδας-στόχος και περιγράφονται πιθανές λύσεις. Υπάρχουν επίσης πληροφορίες για τα αναμενόμενα αποτελέσματα των λύσεων, ο αντίκτυπός τους, το κόστος τους κλπ.
- Αξιολόγηση αναγκών (needs assessment). Όταν τα προβλήματα και οι λύσεις τους έχουν καθορισθεί τότε οι ανάγκες αξιολογούνται. Ποιές είναι οι πλέον σπουδαίες για την ομάδα-στόχος; Ποιές οι πλέον σχετιζόμενες με την αποστολή-σκοπό του φορέα-χρηματοδότη; Εδώ χρειάζονται συγκεκριμένα κριτήρια για τη διαδικασία ιεράρχησης προτεραιοτήτων και αποφάσεων.
- Επικοινωνία-διάδοση των αποτελεσμάτων (communication). Πώς θα κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα στους ποικίλους ενδιαφερομένους; Πώς θα αξιοποιηθούν πλήρως; (επιστημονική κοινότητα, άνθρωποι στα κέντρα αποφάσεων κλπ.)

Να τονίσω πάλι ότι η ανάλυση αναγκών και οι πιθανές λύσεις των προβλημάτων δεν είναι ανεξάρτητες από τα ισχύοντα συστήματα αξιών. Οι κοινωνικές αξίες είναι προσδιοριστικοί παράγοντες στο τί θα θεωρηθεί ανάγκη και στο τί θα θεωρηθεί λύση προβλήματος ή ικανοποίηση ανάγκης.

4. **"Ανάπτυξη"** η οποία αγνοεί την ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών είναι δαστροφή της έννοιας ανάπτυξη, διότι επικεντρό της πρέπει να έχει τον άνθρωπο και τις ανάγκες του. Ποιά

όμως "ανάπτυξη" και ποιά "ποιότητα ζωής" μπορεί να απολαύσει σήμερα ο νεοέλληνας όταν όλοι οι δείκτες υστερούν δραματικά από τους αντίστοιχους κοινωνικούς (ΕΟΚ); Τα ξέρουμε όλοι:

- τελευταίοι στην αναλογία πράσινου-κατοίκων πρωτεύουσας
- πρώτοι στα οδικά ατυχήματα
- πρώτοι στην κατανάλωση καπνού
- μολύνσεις θάλασσας, καμμένα δάση, ατμοσφαιρική ρύπανση και ηχορύπανση στις μεγάλες πόλεις
- χαμηλότερα ποσοστά του κρατικού προϋπολογισμού για δαπάνες πολιτισμού, υγείας, παιδείας κλπ.
- υψηλότερα ποσοστά του κρατικού προϋπολογισμού για δαπάνες εθνικής άμυνας και εξοπλισμών
- υψηλότερος δείκτης πληθωρισμού και τεράστια ελλείμματα
- 25% του πληθυσμού κάτω από το όριο φτώχειας
- 10% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού πλήττεται από ανεργία
- οξύτατο πρόβλημα στέγης στις μεγάλες πόλεις (αυτό ισχύει και στις άλλες ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις)
- τεράστια έκταση παραοικονομίας
- εμφανέστατα άδικο φορολογικό σύστημα
- άκριτη εισαγωγή και υιοθέτηση ξενόφερτης κουλτούρας με μοναδική εστία αντίστασης τη ντόπια υπο-κουλτούρα!

Από πού να αρχίσει κανείς και πού να τελειώσει;

Όταν θεσμοί φθείρονται και πρόσωπα διαφθείρονται ταχύτατα.

Όταν δεν υπάρχει ένα συσπειρωτικό όραμα - ας το πω έτσι - που να δίνει μια προωθητική δυναμική στην πορεία μας.

Όταν αποφεύγουμε συστηματικά να ασχοληθούμε επιτέλους με τα προβλήματά μας και τις πραγματικά έντονες ανάγκες των εργαζομένων.

Θα επιχειρήσω σ' αυτό το τραγικά ρημαγμένο πολιτικό τοπίο της Ελλάδας των τελευταίων ετών να ξεχωρίσω ένα ενδεικτικό "πανόραμα" των τομέων όπου κυρίως ασκείται η κοινωνική πολιτική με κάποιες γενικές προτάσεις περισσότερο δίκην μοντέλου παρά πολιτικής διεξόδου.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

- καταπολέμηση ανεργίας
- αξιοποίηση όλων των παραγωγικών δυνατοτήτων
- μείωση χρόνου εργασίας
- επανεκπαίδευση εργαζομένων
- εκσυγχρονισμός δημόσιας διοίκησης
- επιδότηση ανέργων

ΥΓΕΙΑ

- αναβαθμισμένο ΕΣΥ
- επανιεράρχηση δημοσίων δαπανών υπέρ του τομέα υγείας
- εθνική πολιτική για φάρμακα, ναρκωτικά κλπ.
- επαρκής χρηματοδότηση
- εμφαση στην πρόληψη

ΝΕΟΛΑΙΑ

- μέτρα για την ανεργία, αθλητισμό, μόρφωση, ψυχαγωγία, πολιτισμό, καταπολ. ναρκωτικών

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

- προστασία οικοσυστημάτων
- νέες αξίες ζωής ενάντια στον καταναλωτισμό
- νέα βιομηχανική πολιτική- μείωση ρύπων
- νέα ενεργειακή πολιτική- εξοικονόμηση ενέργειας
- επενδύσεις στις ήπιες μορφές ενέργειας
- νέα συγκοινων. πολιτική- μετρό κλπ.
- κατάρτιση Εθνικού Κτηματολογίου- ορθολογική χρήση γης
- έργα επεξεργασίας λυμάτων

ΕΙΣΟΔΗΜΑ

- ενίσχυση αγοραστικής δύναμης εργαζομένων
- δικαιότερο φορολογικό σύστημα

ΠΑΙΔΕΙΑ

- ριζικές μεταρρυθμίσεις του θεσμικού πλαισίου
- κατοχύρωση του ρόλου της αυτοδιοίκησης
- κατάργηση διάκρισης μεταξύ τεχνικής-γενικής εκπαίδευσης στα Λύκεια
- γενίκευση προσχολικής αγωγής
- υποχρεωτική εκπ/ση Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο
- επανεξέταση ρόλου ΤΕΙ και σχέσεων με ΑΕΙ
- θεσμοθέτηση συστηματικών μεταπτυχιακών σπουδών
- ανάπτυξη επιστημ. έρευνας
- επαρκής χρηματοδότηση

ΚΑΤΟΙΚΙΑ

- ενίσχυση ρόλου Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- έλεγχος ενοικίων-προστασία ενοικιαστών
- στεγαστική πολιτική

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

- καθιέρωση νέων αθλητικών θεσμών και νόμων. Εξυγίανση.
- ενίσχυση σχολικού αθλητισμού
- νέες αρμοδιότητες στην Τ.Α.

ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΗ

- όχι στην ιδιωτικοποίηση
- ξεπέρασμα του κατακερματισμού των ασφαλιστικών οργανισμών
- κατάργηση ανισοτήτων ασφαλιστικού συστήματος
- εξυγίανση των οικονομικών τους (εισφοροδιαφυγή κλπ)

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

- θέσπιση μέτρων για ισότητα, ισοτιμία
- ανατροπή του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο
- προστασία μητρότητας

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- μεγάλα επενδυτικά προγράμματα στην πολιτιστική υποδομή
- δημιουργία σύγχρονης εθνικής πολιτιστικής και ψυχαγωγικής βιομηχανίας
- στήριξη νέων δημιουργών
- ενίσχυση της εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας

Εχουν περάσει 4.000 χρόνια από την εποχή των κωδίκων Χαμουραπί - το αρχαιότερο κείμενο κοινωνικής πολιτικής.

Εχουν περάσει 100 χρόνια από τις προσπάθειες του Ottovon Bismarck να θεμελιώσει το πρώτο κράτος πρόνοιας στη Γερμανία.

Τα τελευταία χρόνια συνέβησαν συγκλονιστικά γεγονότα παγκόσμιου ενδιαφέροντος που πραγματικά ανατρέπουν όλες τις σταθερές μας, όλα τα δεδομένα. Είμαστε μάρτυρες στην αυγή μιας νέας εποχής. Τα πάντα αναθεωρούνται. Επανεξετάζονται ιδεολογικά, πολιτικά, ιστορικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά αποκρυσταλλώματα δεκαετιών. Το κράτος πρόνοιας ήδη κάτω από τα πυρά της Δεξιάς και της Αριστεράς (μ' ό,τι σημαίνουν πλέον αυτές οι λέξεις) πλησιάζει σ' ένα κομβικό σημείο: Επαναπροσδιορισμός από την αρχή ή εγκατάλειψη στο Μουσείο Κοινωνικών Επιστημών; Κοινωνίες αλληλεγγύης ή Κοινωνίες ^{2/3}; Ευρώπη, κοινό σπίτι των λαών της ή Ευρώπη δύο ή τριών ταχυτήτων;

Η κατεδάφιση των συστημάτων των χωρών του "υπαρκτού σοσιαλισμού", οι ανεπαρκέστατες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του σοσιαλδημοκρατικού μοντέλου, η απειλή και τα αδιέξοδα του νεοφιλελευθερισμού, δημιουργούν τους πόνους και τις οδύνες ενός μη-προαναγγελθέντος τοκετού που βρίσκει τη χώρα μας ανέτοιμη, διχασμένη, προ μιας γέννησης καινούργιων καταστάσεων και δεδομένων των οποίων την ανίχνευση πρέπει επιτέλους άμεσα να αρχίσουμε.

"Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι αυτοί οι συγγραφείς οι οποίοι κριτικάρουν το κράτος πρόνοιας ως αποτυχημένο στο να ικανοποιήσει ανάγκες (ανεξάρτητα τί εννοούν μ' αυτές) δεν υποστηρίζουν ότι κάποιο σύστημα θα μπορεί να περιορίσει την ανάγκη". Αυτά έγραφαν οι V. George και P. Wilding από το 1976 σ' ένα ενδιαφέρον βιβλίο τους "Ideology and Social Welfare".

Εχουν περάσει 15 χρόνια από τότε και σήμερα είμαστε δυστυχώς περίπου στο ίδιο σημείο. Κάποια στιγμή πρέπει να αρχίσουμε να συζητάμε επιστημονικά παρόμοια ζητήματα και μ' αυτή την έννοια χαιρετίζω το συνέδριο του Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα για την πρωτοβουλία του.